

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)

19 decembrie 2013*

„Trimitere preliminară — Protecția consumatorilor — Practici comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori — Directiva 2005/29/CE — Articolul 6 alineatul (1) — Noțiunea «acțiune înșelătoare» — Caracter cumulativ al condițiilor enumerate de dispoziția în cauză”

În cauza C-281/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Consiglio di Stato (Italia), prin decizia din 13 decembrie 2011, primită de Curte la 6 iunie 2012, în procedura

Trento Sviluppo srl,

Centrale Adriatica Soc. coop. arl

împotriva

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnul A. Borg Barthet (raportor), președinte de cameră, domnul E. Levits și doamna M. Berger, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna A. Impellizzeri, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 26 septembrie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Trento Sviluppo srl și Centrale Adriatica Soc. coop. arl, de M. Pacilio, avocat;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Varone și de P. Garofoli, avocați dello Stato;
- pentru guvernul lituanian, de D. Kriauciūnas și de V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, în calitate de agenți;
- pentru guvernul maghiar, de M. Fehér și de K. Szijjártó, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de L. Pignataro-Nolin și de M. van Beek, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: italiana.

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) (JO L 149, p. 22, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 260, rectificare în JO 2013, L 129, p. 40).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Trento Sviluppo srl (denumită în continuare „Trento Sviluppo”) și Centrale Adriatica Soc. coop. arl (denumită în continuare „Centrale Adriatica”), pe de o parte, și Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (autoritatea responsabilă de respectarea concurenței și a regulilor pieței, denumită în continuare „AGCM”) cu privire la o practică comercială a acestor două societăți calificată drept „înșelătoare” de AGCM.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentul (7) al Directivei 2005/29, arată, printre altele, că aceasta reglementează practicile comerciale care au scopul direct de influențare a deciziilor comerciale ale consumatorilor în legătură cu produsele.
- 4 Potrivit considerentului (11) al directivei menționate, aceasta stabilește o interdicție generală unică a practicilor comerciale neloiale care denaturează comportamentul economic al consumatorilor.
- 5 Considerentul (13) al directivei menționate are următorul cuprins:
„[...] Astfel, interdicția generală comună și unică instituită de prezenta directivă reglementează practicile comerciale neloiale ce denaturează comportamentul economic al consumatorilor. [...] Interdicția generală este elaborată pe baza normelor privind două tipuri de practici comerciale care sunt de departe cele mai comune, anume practicile comerciale înșelătoare și practicile comerciale agresive.”
- 6 Potrivit considerentului (14) al aceleiași directive:
„Este de dorit ca definiția practicilor comerciale înșelătoare să includă practicile, inclusiv publicitatea înșelătoare, care induc în eroare consumatorii și îi împiedică să facă o alegere în cunoștință de cauză, deci eficientă. [...]”
- 7 Potrivit articolului 2 litera (e) din Directiva 2005/29, noțiunea „a denatura în mod semnificativ comportamentul economic al consumatorilor” înseamnă „a folosi o practică comercială pentru a afecta apreciabil abilitatea consumatorului de a lua o decizie în cunoștință de cauză, determinându-l astfel să ia o decizie comercială pe care nu ar fi luat-o altfel”.

8 Articolul 2 litera (k) din această directivă definește noțiunea „decizie comercială” ca fiind „orice decizie luată de un consumator cu privire la oportunitatea, modalitățile și condițiile cu privire la cumpărarea unui produs, efectuarea unei plăți integrale sau parțiale pentru un produs, păstrarea sau renunțarea la un produs sau exercitarea unui drept contractual în raport cu produsul; o astfel de decizie determină consumatorul să acționeze sau nu”.

9 Articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„O practică comercială se consideră înșelătoare în cazul în care conține informații false și, în consecință, este mincinoasă sau, în orice alt fel, inclusiv prin prezentarea generală, induce sau poate induce în eroare consumatorul mediu, chiar dacă informația este corectă în fapt, cu privire la unul sau mai multe dintre următoarele elemente și, în oricare dintre situații, determină sau poate determina o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație:

[...]

(b) principalele caracteristici ale produsului, cum ar fi disponibilitatea [...]

[...]”

Dreptul italian

10 Decretul legislativ nr. 206 privind Codul consumului (decreto legislativo n. 206 – Codice del consumo) din 6 septembrie 2005 (supliment ordinar la GURI nr. 162 din 8 octombrie 2005) conține articolul 21 alineatul 1 litera b) care a fost inserat în cuprinsul acestuia prin Decretul legislativ nr. 146 din 2 august 2007, care a transpus, printre altele, Directiva 2005/29 în dreptul intern. Acest articol prevede:

„O practică comercială se consideră înșelătoare în cazul în care conține informații care nu corespund realității sau, chiar dacă informația este corectă în fapt, în orice alt fel, inclusiv prin prezentarea generală, induce sau poate induce în eroare consumatorul mediu cu privire la unul sau mai multe dintre următoarele elemente și, în orice caz, determină sau poate determina o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație:

[...]

b) principalele caracteristici ale produsului, cum ar fi disponibilitatea, [...]”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

11 Trento Sviluppo administrează mai multe supermarketuri în provincia Trento (Italia). Aceste supermarketuri sunt afiliate la un grup de mare distribuție, COOP Italia, din care face parte chiar Trento Sviluppo.

12 Centrale Adriatica prestează servicii unor societăți din grupul COOP Italia, din care face parte.

13 În luna martie 2008, Centrale Adriatica a organizat o campanie promoțională specială la unele puncte de vânzare cu marca COOP Italia, în cadrul căreia se ofereau anumite produse la prețuri avantajoase.

14 Campania promoțională s-a derulat de la 25 martie la 9 aprilie 2008. Pliantul publicitar menționa „reduceri de până la 50 % și multe alte oferte speciale”.

15 Printre produsele oferite în acest pliant publicitar la un preț promoțional figura un computer portabil.

- 16 La 10 aprilie 2008, un consumator a formulat o plângere la AGCM pentru faptul că în opinia sa acest anunț comercial era inexact, deoarece când s-a dus la supermarketul din Trento în perioada de valabilitate a promoției, acest produs informatic nu era disponibil.
- 17 În urma acestei plângeri, AGCM a inițiat o procedură împotriva societăților Trento Sviluppo și Centrale Adriatica pentru practici comerciale neloiale în sensul articolelor 20, 21 și 23 din Decretul legislativ nr. 206 din 6 septembrie 2005 privind Codul consumului. Această procedură s-a finalizat prin adoptarea, la 22 ianuarie 2009, a unei decizii prin care cele două societăți au fost obligate la plata unei sancțiuni pecuniare.
- 18 Fiecare dintre acestea a introdus o acțiune împotriva respectivei decizii la Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul administrativ regional din Lazio), care a respins ambele acțiuni.
- 19 Ulterior, Trento Sviluppo și Centrale Adriatica au declarat recurs la Consiglio di Stato împotriva hotărârilor pronunțate de acest tribunal.
- 20 Instanța de trimitere exprimă îndoieli cu privire la conținutul noțiunii „practică comercială înșelătoare” în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29. Aceasta dorește să afle, în această privință, dacă pentru a fi considerată înșelătoare, practica comercială în discuție trebuie să îndeplinească cerința care figurează în ultima parte a tezei introductive a articolului 6 alineatul (1), potrivit căreia această practică comercială trebuie să fie în măsură să influențeze decizia comercială a consumatorului. Instanța menționată ridică problema dacă această condiție se adaugă celor două condiții alternative amintite în prima parte a acestei teze introductive, și anume faptul ca informațiile prezentate să fie false sau să poată induce în eroare consumatorul, ori dacă această condiție constituie o altă ipoteză a unei practici comerciale înșelătoare.
- 21 Potrivit instanței de trimitere, problema interpretării articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29 își are originea în divergențele dintre versiunile lingvistice ale acestuia. Astfel, versiunile în limba italiană (care utilizează expresia „e in ogni caso”) și în limba germană (care utilizează expresia „und [...] in jedem Fall”) ar părea că se referă la o dispoziție generală în temeiul căreia simplul fapt că o practică comercială poate influența decizia comercială a consumatorului ar fi suficient pentru a o califica drept înșelătoare. În schimb, versiunile în limba engleză (care menționează expresia „and in either case”) și în limba franceză („et dans un cas comme dans l’autre”) ar conduce la interpretarea că o practică comercială înșelătoare nu poate exista decât dacă sunt îndeplinite, pe de o parte, una dintre cele două condiții alternative menționate în prima parte a tezei introductive a acestui articol și, pe de altă parte, condiția potrivit căreia practica comercială ar trebui să fie în măsură să influențeze decizia comercială a consumatorului.
- 22 În aceste condiții, Consiglio di Stato a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29, în măsura în care, în textul italian, folosește sintagma «e in ogni caso», trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a stabili existența unei practici comerciale înșelătoare, este suficient să existe chiar și un singur element dintre cele menționate în prima parte a alineatului menționat sau, pentru a stabili existența unei astfel de practici comerciale, trebuie să existe și elementul suplimentar reprezentat de capacitatea practicii comerciale de a influența decizia comercială adoptată de consumator?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 23 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă o practică comercială trebuie să fie calificată drept „înșelătoare” în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29 doar pentru că această practică conține informații false sau poate induce în eroare consumatorul mediu sau este necesar, în plus, ca respectiva practică să fie de natură să determine o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație.
- 24 Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29 prevede că o practică comercială se consideră înșelătoare în cazul în care conține informații false și, în consecință, este mincinoasă sau, în orice alt fel, inclusiv prin prezentarea generală, induce sau poate induce în eroare consumatorul mediu cu privire, printre altele, la principalele caracteristici ale unui produs precum disponibilitatea acestuia și, în oricare dintre situații, determină sau poate determina o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație.
- 25 Este necesar să se constate, în această privință, că în timp ce versiunea în limba italiană utilizează expresia „e in ogni caso”, care, potrivit instanței de trimitere, ar conține termeni care presupun un fel de „clauză finală” în temeiul căreia simplul fapt că o practică comercială poate să denatureze comportamentul economic al consumatorului ar fi suficient pentru a o califica drept înșelătoare, versiunile în limbile spaniolă, engleză și franceză ale articolului 6 alineatul (1) menționat utilizează expresiile „y en cualquier caso”, „and in either case” și, respectiv, „et dans un cas comme dans l'autre”. Făcând referire în mod explicit la cele două ipoteze care privesc caracterul înșelător al practicii comerciale în discuție, aceste trei ultime versiuni lingvistice indică faptul că practica comercială trebuie, de asemenea, să determine o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație.
- 26 Potrivit unei jurisprudențe constante, formularea utilizată în una dintre versiunile lingvistice ale unei dispoziții din dreptul Uniunii nu poate constitui singurul temei pentru interpretarea acestei dispoziții și nici nu se poate atribui respectivei formulări, în această privință, un caracter prioritar în raport cu celelalte versiuni lingvistice. O asemenea abordare ar fi, astfel, incompatibilă cu cerința de aplicare uniformă a dreptului Uniunii. În cazul în care există diferențe între diversele versiuni lingvistice, dispoziția în cauză trebuie să fie, astfel, interpretată în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte (a se vedea Hotărârea din 12 noiembrie 1998, *Institute of the Motor Industry*, C-149/97, Rec., p. I-7053, punctul 16, și Hotărârea din 25 martie 2010, *Helmut Müller*, C-451/08, Rep., p. I-2673, punctul 38).
- 27 În ceea ce privește, în primul rând, economia generală a articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29, trebuie amintit că practicile comerciale înșelătoare în sensul articolului 6 din Directiva 2005/29 constituie o categorie precisă de practici comerciale neloiale interzise la articolul 5 din aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2009, *VTB-VAB și Galatea*, C-261/07 și C-299/07, Rep., p. I-2949, punctul 55, precum și Hotărârea din 19 septembrie 2013, *CHS Tour Services*, C-435/11, punctul 37).
- 28 Conform articolului 5 alineatul (2) din această directivă, o practică comercială este neloială în cazul în care este contrară cerințelor diligenței profesionale și denaturează sau poate denatura semnificativ comportamentul economic al consumatorului mediu cu privire la un produs (Hotărârile citate anterior *VTB-VAB și Galatea*, punctul 54, precum și *CHS Tour Services*, punctul 36).
- 29 Potrivit articolului 2 litera (e) din Directiva 2005/29, „a denatura în mod semnificativ comportamentul economic al consumatorilor” înseamnă a folosi o practică comercială pentru a afecta apreciabil abilitatea consumatorului de a lua o decizie în cunoștință de cauză, determinându-l astfel să ia o decizie comercială pe care nu ar fi luat-o altfel. În consecință, pentru ca o practică să fie neloială în sensul articolului 5 din Directiva 2005/29, aceasta trebuie să fie de natură să determine o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație.

- 30 Având în vedere că practicile comerciale înșelătoare menționate la articolul 6 din Directiva 2005/29 constituie o categorie specifică de practici comerciale neloiale vizate la articolul 5 alineatul (2) din directiva amintită, acestea trebuie să reunească în mod necesar toate elementele constitutive ale unui astfel de caracter neloial și, în consecință, elementul referitor la aptitudinea practicii de a denatura în mod semnificativ comportamentul economic al consumatorului, determinându-l să ia o decizie comercială pe care nu ar fi luat-o în altă situație.
- 31 În ceea ce privește, în al doilea rând, obiectivul urmărit de articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29, este necesar să se constate că aceasta se întemeiază pe articolul 169 TFUE și urmărește să asigure un nivel ridicat de protecție a consumatorilor prin apropierea dispozițiilor statelor membre privind practicile comerciale neloiale care aduc atingere intereselor economice ale consumatorilor. Considerentul (7) al Directivei 2005/29 arată că aceasta reglementează practicile comerciale care au scopul direct de influențare a deciziilor comerciale ale consumatorilor în legătură cu produsele. Considerentul (11) al directivei respective menționează că aceasta stabilește o interdicție generală unică a practicilor comerciale neloiale care denaturează comportamentul economic al consumatorilor. Din considerentul (13) al directivei amintite rezultă că cele două tipuri de practici comerciale care sunt de departe cele mai comune, și anume practicile comerciale înșelătoare și practicile comerciale agresive, sunt cele care au justificat adoptarea unor norme specifice în scopul de a le combate. Potrivit considerentului (14) al aceleiași directive, aceasta urmărește ca noțiunea „practici comerciale înșelătoare” să includă practicile care induc în eroare consumatorii și îi împiedică să facă o alegere în cunoștință de cauză, deci eficientă.
- 32 Din cele de mai sus rezultă că Directiva 2005/29, în vederea asigurării unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor, stabilește o interdicție generală unică a practicilor comerciale neloiale care denaturează comportamentul economic al acestora.
- 33 În consecință, pentru ca o practică comercială să fie calificată drept „înșelătoare” în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29, aceasta trebuie în special să fie de natură să determine consumatorul să ia o decizie comercială pe care nu ar fi luat-o în altă situație.
- 34 Această interpretare este confirmată, pe de altă parte, de jurisprudența Curții. Astfel, din cuprinsul punctului 47 din Hotărârea din 15 martie 2012, Pereničová și Perenič (C-453/10) și din cuprinsul punctului 42 din Hotărârea CHS Tour Services, citată anterior, rezultă că o practică comercială este considerată ca fiind înșelătoare în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29, cu condiția ca informația să fie înșelătoare și să poată determina consumatorul să ia o decizie pe care nu ar fi luat-o în absența unei astfel de practici.
- 35 În plus, pentru a oferi instanței de trimitere toate elementele necesare care îi permit să soluționeze litigiul pendinte în fața sa, trebuie să se stabilească conținutul noțiunii „decizie comercială” în sensul articolului 2 litera (k) din Directiva 2005/29. Astfel, în măsura în care, în cauza principală, practica comercială privește informații referitoare la disponibilitatea unui produs la un preț avantajos pe o anumită perioadă, trebuie să se stabilească dacă acte preparatorii pentru o eventuală cumpărare a unui produs precum deplasarea consumatorului până la magazin sau faptul de a intra în acesta pot fi considerate ca fiind decizii comerciale în sensul directivei menționate.
- 36 Rezultă din însuși modul de redactare a articolului 2 litera (k) din Directiva 2005/29 că noțiunea „decizie comercială” este definită în mod larg. Astfel, potrivit acestei dispoziții, constituie o decizie comercială „orice decizie luată de un consumator cu privire la oportunitatea, modalitățile și condițiile cu privire la cumpărarea unui produs”. Această noțiune include, așadar, nu doar decizia de a achiziționa sau de a nu achiziționa un produs, ci și decizia care prezintă o legătură directă cu aceasta, în special cea de a intra în magazin.

- 37 Articolul 3 alineatul (1) din această directivă pledează, de asemenea, în favoarea unei astfel de interpretări, întrucât, conform acestei dispoziții, directiva menționată se aplică practicilor comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori înainte, în timpul și după o tranzacție comercială în legătură cu un produs.
- 38 Prin urmare, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că o practică comercială trebuie să fie calificată drept „înșelătoare” în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29 în cazul în care această practică, pe de o parte, conține informații false sau poate induce în eroare consumatorul mediu, și, pe de altă parte, este de natură să determine o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație. Articolul 2 litera (k) din această directivă trebuie interpretat în sensul că intră sub incidența noțiunii „decizie comercială” orice decizie care are legătură directă cu aceea de a achiziționa sau de a nu achiziționa un produs.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 39 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară:

O practică comercială trebuie să fie calificată drept „înșelătoare” în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) în cazul în care această practică, pe de o parte, conține informații false sau poate induce în eroare consumatorul mediu și, pe de altă parte, este de natură să determine o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație. Articolul 2 litera (k) din această directivă trebuie interpretat în sensul că intră sub incidența noțiunii „decizie comercială” orice decizie care are legătură directă cu aceea de a achiziționa sau de a nu achiziționa un produs.

Semnături